

حقوق تجارت

امور مذکور چون مربوط به تشکیلات شرکت های سهامی و اداره آنست از حدود موضوعات ذیل خارج نخواهد بود:

الف - سرمایه شرکت

ب - سهام شرکت

ج - منافع شرکت

د - شرکاء و حدود مسئولیت آنها

ه - مدیران، اختیارات و وظایف و حدود

مسئولیت آنها.

و - مفتشین - اختیارات، وظایف و حدود

مسئولیت آنها

ز - مجامع شرکت

الف - سرمایه شرکت

در گذشته اشاره شد که مقدمه ما در نظر گرفتن مقصود شرکت میزان سرمایه لازمه تعیین و در قرارداد بین شرکاء قید میشود.

در این مورد سرمایه کلی شرکت محط نظر بوده است که شرکاء برای رسیدن به نتیجه و تحصیل مطلوب لازم دیده و پیش بینی نموده اند و وقتی که از سرمایه

شرکت بطور کلی ذکری بمیان می آید معمولاً منظور همین سرمایه کلی است که قانون آنرا بدون هرگونه صفت و مضاف الیه بطور مطلق ذکر کرده و قید آن را در اساسنامه بموجب ماده ۳۷ الزامی نموده است.

سرمایه مزبور مساوی است با مجموع قیمت اسمی کلیه سهامی که سرمایه شرکت طبق ماده ۲۱ بآن تقسیم می شود.

چنانچه ماده ۳۸ اشعار میدارد و از کلیات قانون تجارت استفاده میشود با آنکه تمهید تأدیه تمام سرمایه شرکت الزامی است لکن ممکن است تمام سرمایه پرداخته نشده باشد و فقط قسمتی از آن مطابق مقررات اداء گردیده باشد در این صورت وجوهی که از بابت قیمت سهام تأدیه شده سرمایه موجودی شرکت را تشکیل خواهد داد و برای تفکیک سرمایه مزبور از سرمایه کلی که فوقاً بآن اشاره شد گرچه قانون تجارت ذکری از آن نکرده ولی دانشمندان حقوق بیشتر تمایل داشته که آنرا بنام سرمایه پرداخته شده موسوم نمایند.

در شرکت های سهامی معمولاً تمام سرمایه مورد احتیاج تجارثی و روزانه شرکت نبوده و بهمین مناسبت

فقط مقداری از آن که در هر صورت کمتر از نلت آن نخواهد بود در زمان تشکیل شرکت مطالبه و پرداخته میشود و بقیه سرمایه تعهد شده باقی میماند که در مواقع احتیاج مورد مطالبه قرار گیرد.

این قسمت از سرمایه عبارت خواهد بود از آنچه که از قیمت اسمی سهام باقی مانده است و وجوه مزبور بیشتر در مواقع انحلال شرکت مورد حاجت و مطالبه واقع میشود و مقررات مربوطه بطریقه و مواقع مطالبه آن در اساسنامه شرکت های سهامی قید و پیش بینی میگردد قسمت مزبور جزء از کل سرمایه شرکت است و چون پیشتر فوق نزد خوددارندگان سهام ذخیره شده است باسم سرمایه ذخیره معروف گردیده لیکن این عنوان صراحتاً در قانون تجارت مذکور نیفتاده ولی با توجه بکلیات و مقررات مربوطه باین موضوع آن استنباط منعی نخواهد داشت.

ماده ۵۷ قانون تجارت در اطراف سرمایه احتیاطی گفتگویی بمیان آورده که تمام منافع بین شرکاء تقسیم نمیشود و همه ساله يك بیتسم از عایدات خالص باین عنوان نگهداری شده تا زمانی که سرمایه احتیاطی بمشتر سرمایه شرکت بالغ شود بنابر این علاوه بر سرمایه شرکت بموجب صریح ماده مزبوره شرکتهای سهامی باید سرمایه بمنوان سرمایه احتیاطی برتیبی که در قانون ذکر شده برای خود تحصیل و جمع آوری نمایند بطریقه مصرف سرمایه مزبور بموجب مقررات اساسنامه خواهد بود ولی قاعدتاً بر حسب مقتضای امر تا کارد باستخوان نرسد استفاده از سرمایه

احتیاطی یا ذخیره جایز نخواهد بود.

این قبیل امور بطور کلی با ملحوظ داشتن مقررات قانون تابع اساسنامه میباشد و تقدیم بکار انداختن هر يك از سرمایه های ذخیره یا احتیاطی چون در قانون برای آن تکلیفی معین نشده است بموجب مصراحت اساسنامه خواهد بود ولی با سکوت اساسنامه نسبت باین موضوع ظاهراً بکار انداختن و استفاده از سرمایه احتیاطی هتمدم بر سرمایه ذخیره است.

بنا بن آنچه مذکور افتاد هر گاه خواسته باشیم سرمایه را از حیث نوع آن تقسیم بندی و اسم گذاری نمائیم با استفاده از مقررات قانون تجارت میتوان آنرا بصورت ذیل در آورد:

۱ - سرمایه

۲ - سرمایه پرداخته شده

۳ - سرمایه ذخیره

۴ - سرمایه احتیاطی

در قوانین ممالک بیگانه تقسیم بندی مختلفی برای سرمایه قائل شده اند بطوری که بعضی از نویسندگان قانون تجارت ما نیز بآن اشاره نموده اند ولی نظر باینکه مطابق کلیات قانون تجارت ما مخصوصاً با توجه به ماده ۴۰ آن تأدیه نلت سرمایه شرکت در هر صورت الزامی است مجالی برای تقسیم بندی مقبولی بشکل دیگری برای ما باقی نخواهد بود.